

Úloha starosty obce

při přípravě na mimořádné události a krizové situace a při jejich řešení

Metodická pomůcka pro starosty obcí

Tato metodická pomůcka poskytuje starostům obcí Moravskoslezského kraje základní právní orientaci a stručný návod, jak, v souladu s jejich pravomocí a působností ve správních obvodech obcí, plnit úkoly při přípravě na mimořádné události a krizové situace a při jejich řešení.

Úvod

Zákony č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů a č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, upravují úkoly orgánů obce při zajišťování připravenosti obce na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací (ZaLP), při ochraně obyvatelstva, při zajišťování připravenosti obce na řešení krizových situací a v době krizového stavu.

Ve všech uvedených zákonech je mezi ustanoveními o orgánech obce definována úloha starosty, jeho pravomoci, ale i odpovědnost za přípravu na mimořádné události a krizové situace, které nesouvisejí se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením, a za rozhodování při vzniku a v průběhu krizové situace.

Dalším nezbytným právním předpisem, na který se váže činnost starosty, je zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, a to především z důvodu odpovědnosti za ochranu před účinky povodní.

Výklad některých pojmů

Integrovaný záchranný systém (IZS) – koordinovaný postup jeho složek (Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, Policie ČR, zdravotnická záchranná služba, ad.) při přípravě na mimořádné události, provádění ZaLP, a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení krizových stavů.

Operační a informační středisko integrovaného záchranného systému (OPIS) - stálý orgán pro koordinaci složek IZS, kterým je OPIS Hasičského záchranného sboru Moravskoslezského kraje (HZS MSK).

Mimořádná událost (MU) – škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení ZaLP.

Krizová situace – mimořádná událost podle zákona o IZS, narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu (dále jen „krizový stav“).

Záchranné práce – činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých MU, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin.

Likvidační práce – činnosti k odstranění následků způsobených MU.

Ochrana obyvatelstva – plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku.

Velitel zásahu – zpravidla velitel jednotky požární ochrany nebo vedoucí funkcionář HZS MSK. V některých případech může být velitelem zásahu velitel nebo vedoucí zasahující složky IZS, která v místě zásahu provádí převažující činnost (např. při narušení veřejného pořádku a bezpečnosti může být velitelem zásahu příslušník Policie ČR).

Povodňová komise obce – povodňový orgán obce, který může obecní rada zřídit k plnění úkolů při ochraně před povodněmi. Starosta obce je předsedou povodňové komise.

Krizový štáb obce – může být zřízen starostou jako jeho pracovní orgán k řešení MU a krizových situací.

Věcná pomoc – poskytnutí věcných prostředků při provádění ZaLP a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmána kraje nebo starosty obce; věcnou pomocí se rozumí i pomoc poskytnutá

dobrovolně bez výzvy, ale se souhlasem nebo s vědomím velitele zásahu, hejtmána kraje nebo starosty obce.

Osobní pomoc – činnost nebo služba při provádění ZaLP a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmána kraje nebo starosty obce; osobní pomocí se rozumí i pomoc poskytnutá dobrovolně bez výzvy, ale se souhlasem nebo s vědomím velitele zásahu, hejtmána kraje nebo starosty obce.

Krizové opatření – organizační nebo technické opatření určené k řešení krizové situace a odstranění jejích následků, včetně opatření, jimiž se zasahuje do práv a povinností osob.

Nezbytná dodávka – dodávka výrobků, prací a služeb, bez níž nelze zajistit překonání krizových stavů.

Kritická infrastruktura (KI) – prvek KI nebo systém prvků KI, narušení jehož funkce by mělo závažný dopad na bezpečnost státu, zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva, zdraví osob a ekonomiku státu.

Krizové stavy

krizový stav	vyhlašuje (pro území)	z důvodu	nejdelší doba
stav nebezpečí	hejtman kraje (celý kraj nebo část kraje)	jsou-li ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí, pokud nedosahuje intenzita ohrožení značného rozsahu, a není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů, orgánů krajů a obcí, složek integrovaného záchranného systému nebo subjektů kritické infrastruktury	30 dnů (déle se souhlasem vlády)
nouzový stav	Vláda ČR (celý stát nebo omezené území státu)	živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost	30 dnů (déle se souhlasem poslanecké sněmovny)
stav ohrožení státu	Parlament ČR na návrh Vlády ČR (celý stát)	je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost státu anebo jeho demokratické základy	není omezeno
válečný stav	Parlament ČR (celý stát)	je-li ČR napadena, nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení	není omezeno

Úloha starosty obce při přípravě na krizové situace

1. Zajištění připravenosti obce na řešení krizových situací; ostatní orgány obce se na této připravenosti podílejí.
2. Možnost zřízení krizového štábu obce jako svého pracovního orgánu.
3. Odpovědnost za využívání informačních a komunikačních pomůcek krizového řízení určených Ministerstvem vnitra.
4. Doporučení: zabezpečení zpracování „krizové karty obce“, což je jednoduchý nástroj se základními údaji pro rychlou orientaci a využití při řešení mimořádných událostí a krizových situací v obci.

Základní postup starosty obce při řešení mimořádné události a krizové situace ve správním obvodu obce

1. O vzniku MU, u které je nutná součinnost starosty, je starosta vyrozuměn prostřednictvím OPIS. Pokud je starosta o MU vyrozuměn kterýmkoliv oznamovatelem přímo, ověří na OPIS, zda je informováno o této MU.
2. V případě potřeby, podle druhu a charakteru MU, starosta vyrozumí o vzniku MU nebo o ohrožení MU další osoby: svého zástupce, tajemníka úřadu, případně jiné odpovědné osoby (zaměstnance úřadu, osoby v orgánech obce, ad.).
3. V rámci možností se starosta urychleně dostaví na místo MU (popř. vyšle svého zástupce) a zde kontaktuje velitele zásahu, kterým je informován o průběhu řešení MU.
4. V případě potřeby a na základě dohody s velitelem zásahu se starosta v rámci svých pravomocí a možností obecního úřadu podílí na organizaci provádění ZaLP a na ochraně obyvatel zejména v následujících oblastech:
 - zajištění varování osob nacházejících se na území správního obvodu obce před hrozícím nebezpečím v koordinaci s OPIS a složkami IZS;
 - organizace evakuace z ohroženého území správního obvodu obce v koordinaci se složkami IZS, popř. ukrytí osob;
 - organizace činnosti ve správním obvodu obce v podmínkách nouzového přežití obyvatel;

K tomu využívá „krizovou kartu obce“.

5. Při provádění ZaLP je starosta oprávněn vyzvat právnické, podnikající fyzické a fyzické osoby k poskytnutí osobní nebo věcné pomoci. Ta je poskytovaná za úplatu, pokud není dohodnuto jinak.
6. **Při MU většího rozsahu:**
 - je informován starosta obce s rozšířenou působností (ORP), v jejímž správním obvodu se dotčená obec nachází;
 - starosta dotčené obce spolupracuje se starostou ORP (starosta ORP koordinuje provádění ZaLP, pokud jej o to velitel zásahu požádá; pro řešení MU většího rozsahu může starosta ORP použít krizový štáb své ORP zřízený podle krizového zákona);
 - starosta může být přizván na jednání krizového štábu ORP; může také požádat o účast na tomto jednání.
7. **Dále při vzniku krizové situace (v době vyhlášeného krizového stavu) starosta:**
 - použije krizový štáb obce, je-li zřízen;
 - zajišťuje za krizové situace provedení stanovených krizových opatření v podmínkách správního obvodu obce; správní úřady se sídlem na území obce, právnické osoby a podnikající fyzické osoby jsou povinny stanovená krizová opatření splnit;
 - zabezpečuje varování a informování osob před hrozícím nebezpečím;
 - nařizuje a organizuje evakuaci osob z ohroženého území;
 - zajišťuje organizaci dalších opatření nezbytných pro řešení krizové situace;
 - plní úkoly stanovené starostou ORP a orgány krizového řízení a úkoly a opatření uvedené v krizovém plánu ORP;
 - může uplatnit požadavky na zajištění nezbytných dodávek u krizového štábu ORP.
8. **Při vzniku povodní:**
 - starosta svolává povodňovou komisi obce, je-li zřízena;
 - povodňová komise obce vyhláší a odvolává stupně povodňové aktivity v rámci územní působnosti a informuje o nebezpečí a průběhu povodně povodňové orgány sousedních obcí a povodňový orgán ORP;
 - při vyhlášení krizového stavu se stává povodňová komise součástí krizového štábu obce;
 - využívá se povodňový plán obce.

Poznámka: Po ukončení stavu nebezpečí nebo nouzového stavu je starosta nápomocen kraji či ORP při zpracování přehledu o předběžném odhadu nákladů na obnovu majetku sloužícího k zabezpečení základních funkcí v území.

Pomoc správnímu obvodu obce z úrovně ORP

ORP vykonává při řešení mimořádných událostí a krizových situací státní správu v přenesené působnosti a jako taková je obcím ve svém správním obvodu nápomocna v těchto oblastech:

- a) hospodářská opatření pro krizové stavy, např. zabezpečení nezbytných dodávek, vyžádání zásob pro humanitární pomoc, spolupráce při zavedení regulačních opatření;
- b) realizace krizových opatření podle Krizového plánu MSK a krizového plánu ORP.

Starosta ORP má pravomoc v území, pro které byl vyhlášen stav nebezpečí:

- a) uložit právnické osobě nebo podnikající fyzické osobě, mající místo podnikání nebo sídlo podniku nebo organizační složky v příslušném územním obvodu, povinnost dodávat výrobky, práce nebo služby, které jsou předmětem jejich činnosti nebo podnikání, a to v přiměřeném množství;
- b) uložit právnické nebo podnikající fyzické osobě povinnost skladovat ve svých prostorách materiál určený pro řešení krizové situace a odstranění jejích následků nebo toto skladování strpět;
- c) uložit právnické nebo podnikající fyzické osobě povinnost přemístit dopravní a mechanizační prostředky, jakož i výrobní nebo provozní prostředky movité povahy a zásoby na určené místo.

Operační a informační středisko IZS

1. OPIS je dislokováno v Integrovaném bezpečnostním centru Moravskoslezského kraje v Ostravě (IBC MSK), které sdružuje dispečerská pracoviště všech základních složek IZS a Městské policie Ostrava v jednom společném pracovišti. IBC MSK je tak jediným pracovištěm v Moravskoslezském kraji pro příjem tísňových volání (linky 112 a 150, 155, 158), vyslání sil a prostředků složek IZS a jejich vzájemné koordinace při řešení MU.
2. Na základě přijatých oznámení vysílá síly a prostředky k likvidaci MU a dále:
 - přijímá a vyhodnocuje informace o mimořádné události;
 - zprostředkovává organizaci úkolů, ukládaných velitelem zásahu;
 - plní úkoly, uložené orgány, oprávněnými koordinovat ZaLP;
 - zabezpečuje vyrozumění základních a ostatních složek IZS a vyrozumění státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků podle dokumentace IZS (havarijní plán kraje, vnější havarijní plány, poplachový plán IZS kraje);
 - povolává a nasazuje síly a prostředky složek IZS dle poplachového plánu IZS kraje nebo podle požadavků velitele zásahu;
 - vyžaduje a organizuje osobní a věcnou pomoc podle požadavků velitele zásahu;
 - při nebezpečí z prodlení provádí varování obyvatelstva na ohroženém území.
3. V případě vzniku mimořádné události (popř. při vyhlášení krizového stavu) zabezpečuje základní informační servis orgánům krizového řízení ORP. Je-li k řešení mimořádné události nebo krizové situace svolán krizový štáb ORP, zabezpečuje bezprostřední informační servis tento krizový štáb.

OPIS vyrozumívá zástupce obcí dle "Memoranda o spolupráci při vyrozumívání zástupců obcí a krajů o událostech ovlivňujících bezpečnostní situaci na území obce nebo kraje" o těchto typech událostí:

Událost	Doba pro předání informace	
	bez zbytečného odkladu	do 120 minut
Mimořádné události s větším počtem raněných obětí (10 a více), včetně dopravních nehod*	X	
Mimořádné události s prvky teroristického útoku	X	
Událost typu AMOK (aktivní útočník/střelec)	X	
Rozsáhlá policejní opatření, při kterých dojde k významnému narušení veřejného pořádku		X
Mimořádné události (nástražný výbušný systém, nález munice, požár, atd.), při kterých dojde k evakuaci většího počtu osob (1 a více) na dobu delší než 2 hodiny		X
Živelní pohromy (povodně, vichřice, požáry velkého rozsahu atd.)		X
Výskyt nebezpečné nákazy		X
Letecká nehoda – v případě nehody dopravních letadel, vojenských letadel a vrtulníků	X	
Dlouhodobý výpadek elektrické energie	X	
Další mimořádné nebo bezpečnostně významné události po předchozím souhlasu příslušného služebního funkcionáře**		X

* zůstává zachována povinnost vyrozumění i při nižším počtu raněných a obětí dle zhodnocení krajského řídicího důstojníka

** události mající vliv na hospodářský a společenský život v obci / kraji